

Polní produkce v datech FADN 2021

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, jako jedna z příspěvkových organizací Ministerstva zemědělství, realizuje v rámci činností Kontaktního pracoviště FADN ČR pravidelná roční výběrová šetření hospodářských výsledků komerčně zaměřených zemědělských subjektů. V tomto příspěvku se budeme věnovat meziročnímu srovnání u podniků specializujících se na polní výrobu, která v šetření představuje nejpočetněji zastoupené výrobní zaměření (VZ).

Reprezentativní soubor z roku 2021 zahrnoval 365 podniků specializujících se na polní výrobu tj. 32,5 % výběrového souboru, což reprezentuje 5 396 zemědělských subjektů dané specializace v ČR a tyto podniky hospodařily na více než třetině veškeré obhospodařované půdy. Ve výběrovém souboru byly podniky fyzických osob (PFO) zastoupeny více než ze dvou třetin, tj. 254 respondentů (69,6 %) a podniky právnických osob (PPO) reprezentovalo 111 respondentů (30,4 %).

Většina podniků VZ polní výroba působila mimo oblasti s přírodními omezeními (ANC), které poskytují ideální podmínky pro pěstování. Pouze 30,1 % zemědělských subjektů zabývajících se převážně rostlinnou výrobou hospodařilo v těchto méně příznivých oblastech, v nichž je obtížnější provozovat intenzivní rostlinnou výrobu kvůli specifickým problémům způsobeným přírodními podmínkami.

Meziroční srovnání produkce

Ukazatel produkce zohledňuje roční bilanci konečných a počátečních stavů a dále prodeje a podnikovou spotřebu. Výsledky hospodaření podniků polní výroby vykazují meziročně mírný 7,0% nárůst celkové produkce přepočtené na hektar zemědělské půdy na hodnotu 36 669 Kč/ha v r. 2021. Produkce podniků právnických osob dosahovala 40 162 Kč/ha, produkce podniků fyzických osob 30 451 Kč/ha.

V meziročním srovnání došlo k nárůstu produkce rostlinné výroby o 8,7 % na 30 226 Kč/ha, kdy převážnou část celkové produkce tvořila rostlinná výroba, s podílem na produkci 82,4 %. U PFO představuje 92,9% podíl (28 288 Kč/ha) z celkové produkce, ve skupině PPO byl v roce 2021 její podíl z celkové produkce 78,0 % (31 314 Kč/ha). Podíl živočišné výroby je u podniků zaměřených na polní výrobu nevýznamný, tvoří pouze 3,4 % z celkové produkce a má stále klesající tendenci, meziročně byl zaznamenán pokles o 1,0 %.

Výrobní struktura rostlinné produkce podniků orientovaných na polní výrobu je u PPO i PFO obdobná. Největší podíl na produkci představují dlouhodobě obiloviny, v roce 2021 se jednalo o 54,6% podíl. Druhou nejvýznamnější skupinou jsou olejniny, které se podílejí 23,7 %. K dalším významným pěstovaným plodinám patří cukrová řepa se zastoupením 5,1 %. Brambory tvoří malou část pěstovaných plodin, a to 2,6 %. Ostatní plodiny se pěstují jen okrajově.

Výnosy

Rok 2021 byl teplotně normální a srážkově lehce nadprůměrný. Počasí ovšem nabídlo celou řadu extrémů. Hlavně první polovina roku se nesla ve znamení velkých teplotních výkyvů. Velmi studené byly zejména jarní měsíce, následoval nezvykle teplý červen a jednoznačně největším extrémem bylo červenové tornádo na jihu Moravy. Na přelomu června a července se u nás vyskytlo také několik intenzivních bouřek, které působily značné škody na plodinách. Tyto faktory měly samozřejmě vliv na množství, kvalitu, a nakonec i cenu zemědělských komodit.

V roce 2021 došlo k průměrnému meziročnímu poklesu výnosu obilovin o 3,0 %. Do snížené hodnoty výnosu obilovin se významně promítl nízký výnos žita, který meziročně poklesl téměř o čtvrtinu (-24,4 %). Tento pokles byl způsoben průběhem počasí v době setí žita, kdy bylo deštivo a porosty tak nebyly dostatečně připravené na zimní období. Výnosy ostatních obilovin oproti předchozímu roku

vzrostly. Z obilovin se dařilo pšenici ozimé, jejíž výnos činil 6,9 t/ha a došlo meziročně k navýšení o 8,5 %. O něco vyšší meziroční nárůst byl zaznamenán také u pšenice jarní, kde bylo dosaženo 6,3 t/ha. Výnos se tak meziročně zvýšil o 6,7 %.

Naopak k poklesu výnosů došlo u kukuřice na zrno o 5,5 % a její výnos činil 9,0 t/ha. K výraznému snížení hektarového výnosu došlo také u kukuřice na siláž, a to zejména u podniků fyzických osob na 31,0 t/ha (pokles o 11,8 %). Oproti podnikům právnických osob, které pěstují kukuřici na siláž na větších plochách, jde o velmi výrazný rozdíl v hodnotě výnosů, protože u PPO činil výnos 42,6 t/ha. K poklesu hektarového výnosu došlo také u luskovin, konkrétně u hrachu to bylo o 1,5 %.

Z olejnin v ČR dlouhodobě převažuje pěstování řepky, kde byl ovšem také zaznamenán meziroční pokles hektarového výnosu, a to o 10,0 % na hodnotu 3,1 t/ha.

V roce 2021 se naopak dařilo okopaninám. Výrazně se zvýšily výnosy brambor, a to o 28,6 % oproti roku 2020. Hektarový výnos cukrové řepy se meziročně zvýšil o 9,7 % na 66,5 t/ha. Dařilo se také máku, kde byl hektarový výnos vyšší o 4,3 % a činil 0,7 t/ha.

Rekordní výnos byl zaznamenán u chmele, a to i z dlouhodobého hlediska. Výnos činil 1,7 t/ha a meziročně se jednalo o nárůst o 33,9 %.

Ceny většiny plodin rostly

Prodejní ceny většiny hlavních plodin oproti roku 2020 výrazně vzrostly. Důvodem byla především probíhající pandemie covidu-19, vliv cen na trzích či burzách, nedostatek zahraničních sezónních zaměstnanců na trhu práce a ke konci roku došlo i k postupnému zvyšování cen energií. Do cen se promítly také nižší výnosy některých komodit.

K největšímu meziročnímu nárůstu došlo u kukuřice na zrno o 19,9 %. Její cena činila 4 316 Kč/t u podniků fyzických osob a 4 733 Kč/t u podniků právnických osob. K dalšímu významnému navýšení cen došlo u řepky o 14,6 % a prodávala se průměrně za 11 200 Kč/t. U obilovin došlo také k navýšení prodejní ceny, v průměru o 14,3 %. Výrazný nárůst byl zaznamenán u pšenice jarní na 5 052 Kč/t (nárůst o 31,5 %), u pšenice ozimé pak na 4 827 Kč/t (o 15,5 %). Vlivem nižšího výnosu žita byla jeho cena vyšší o 14,4 %. Žito se prodávalo za 4 736 Kč/t.

I přes příznivou sklizeň cukrové řepy došlo k navýšení její ceny. Meziroční nárůst byl o 10,0 % a cena tak dosáhla 833 Kč/t.

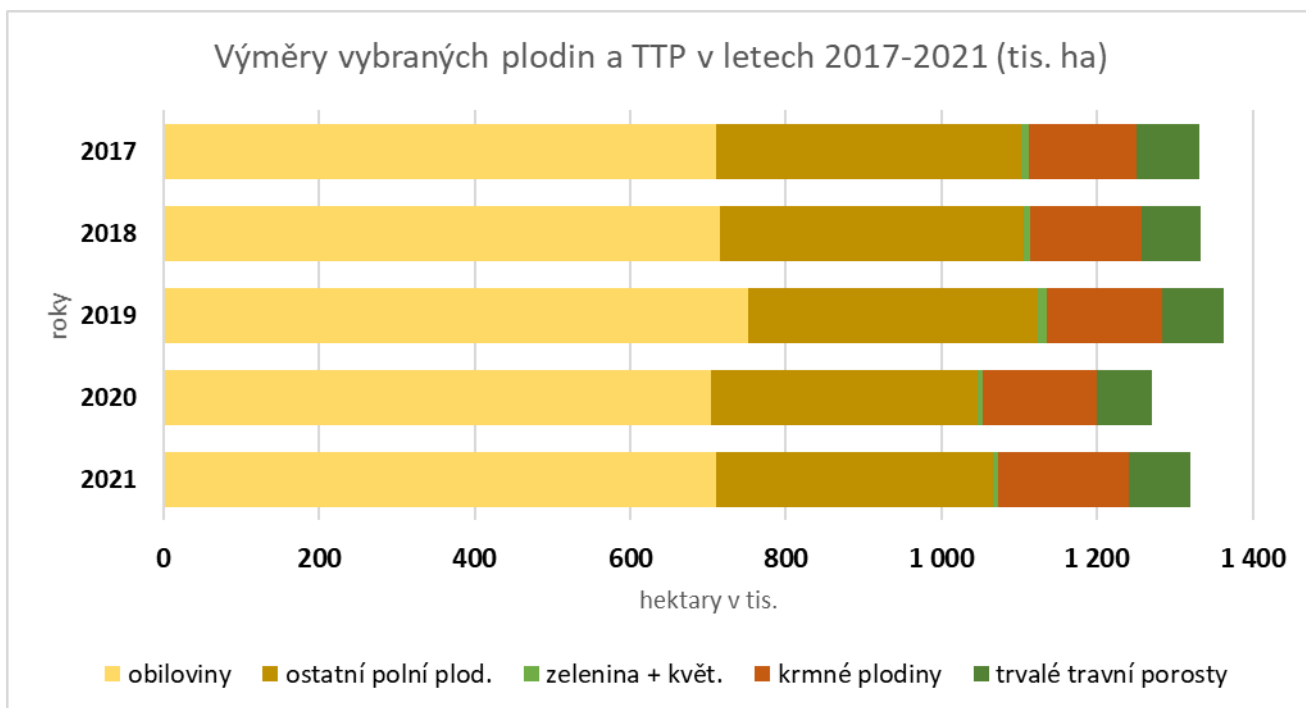
Naopak vyšší sklizeň pozdních konzumních brambor se promítla do prodejních cen a došlo k mírnému snížení o 1,8 % na 6 528 Kč/t. Vyšší výnosy se projevily i na ceně máku, který se prodával za 43 581 Kč/t a došlo tak k meziročnímu snížení o 2,4 %.

Rekordmanem zůstává opět chmel. Ačkoli se jeho výnos meziročně zvýšil o třetinu, tak došlo k navýšení jeho ceny. V roce 2021 byla jeho průměrná cena 229 176 Kč/t a meziročně se tak navýšila o 2 %.

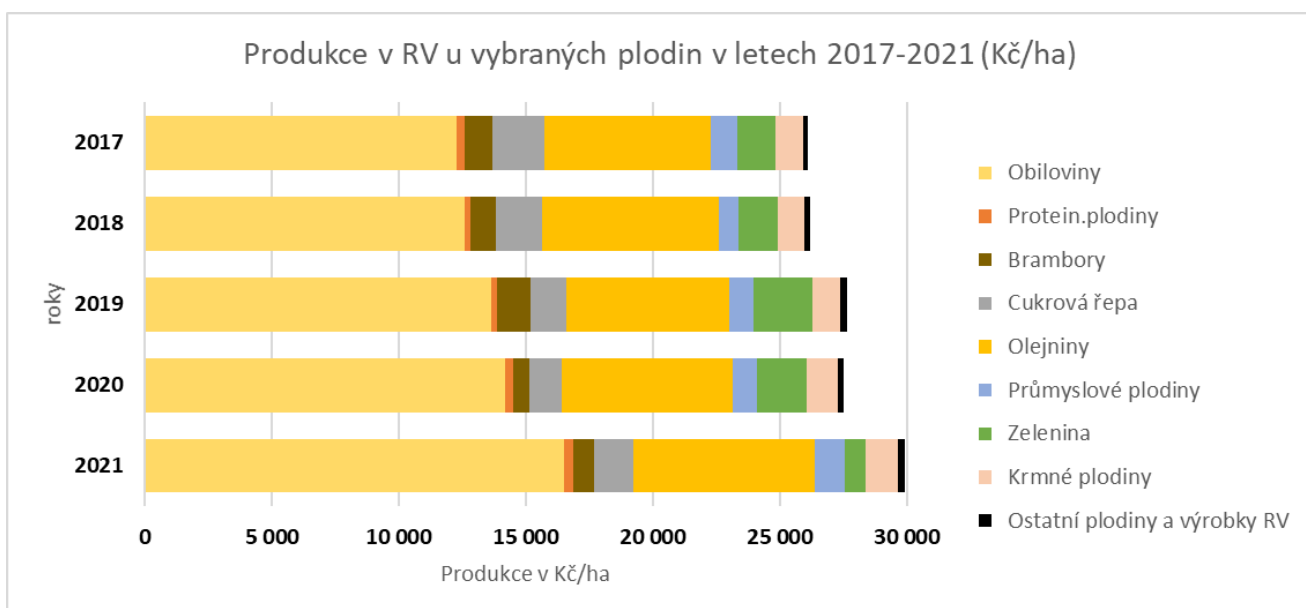
Při mírně podprůměrné sklizni většiny hlavních komodit ceny za rok 2021 vzrostly. Tento nárůst pokračoval také v roce 2022, kdy se do cen zemědělských komodit z polní produkce začala významně promítat hospodářská krize způsobená válkou na Ukrajině i pokračující neutěšený stav na straně vstupů, především energií. Tato situace měla a nadále má dopad na trh s potravinami i na hospodářskou situaci zemědělců, kteří jako jednotlivci stojí před nelehkými manažerskými rozhodnutími zohledňujícími nejen aktuální stav, ale i jistou míru predikcí.

Ing. Petra Bílá, PhD., Ing. Iveta Mlezivová, Ing. Lucie Vacková

Kontaktní pracoviště FADN ČR, Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Poznámka ke grafu 1: jednotlivé roky zobrazují výměry v tis. hektarech pro vybrané skupiny plodin a trvalých travních porostů (TTP) v podnicích polní výroby v ČR.

Poznámka ke grafu 2: jednotlivé roky zobrazují produkci v Kč/ha v podnicích polní výroby podle vybraných plodin v ČR.